

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Participatieplan voor het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha

Fase: van concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) naar integrale effectenanalyse (IEA)

Versie 28 augustus 2019

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
 - 1.1 Geactualiseerde versie
 - 1.2 Contactgegevens
- 2 Project Net op zee IJmuiden Ver Beta
 - 2.1 De verbinding
 - 2.2 Waarom is dit project nodig?
- 3 Fase van het project
 - 3.1 Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau
 - 3.2 Uitwerken tracéalternatieven en onderzoek naar effecten
 - 3.3 Doorkijk volgende fase
- 4 Participatie
 - 4.1 Vroegtijdige participatie van groot belang
 - 4.2 Participatieactiviteiten in de komende periode
 - 4.2.1 Informatie over het project en de procedures
 - 4.2.2 Persoonlijk contact en samenwerken
 - 4.2.3 Regio-overleg en Bestuurlijk Overleg
 - 4.2.4 Een formele zienswijze of beroep indienen
 - 4.2.5 Uw reactie op de IEA en het MER
 - 4.3 Planning
 - 4.4 Uw reactie is van harte welkom

Bijlage 1: Participatieverslag

Bijlage 2: Detailkaarten

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat een inleiding op het participatieplan. In hoofdstuk 2 gaan we kort in op het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha. In hoofdstuk 3 lichten we de komende fase van het project toe. Dit participatieplan heeft betrekking op die fase: van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau tot de integrale effectenanalyse (IEA). Hoofdstuk 4 beschrijft vervolgens wat de participatie de komende periode concreet inhoudt en sluit af met een planningsoverzicht. Bijlage 1 is het participatieverslag over de participatie tijdens het ontwikkelen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau in de eerste helft van 2019. We blikken terug op de participatie en wat dit heeft opgeleverd, zoals informatie voor het project, kennis over de omgeving en ervaringen van betrokkenen over de participatie. Bijlage 2 bevat enkele kaarten. Voor aanvullende informatie ziet u regelmatig een verwijzing naar websites en documenten.

TenneT en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat hebben ieder een taak en rol in het project én werken nauw samen bij dit project. In deze tekst gebruiken we dan ook zo veel mogelijk 'we'.

1 Inleiding

Dit is het geactualiseerde participatieplan van het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha. In dit plan leest u hoe het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en TenneT u en andere betrokkenen informeren over en betrekken bij het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha.

TenneT is de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet en legt een nieuwe hoogspanningsverbinding aan tussen het windenergiegebied IJmuiden Ver op de Noordzee en het vasteland. De ministers van EZK en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) bepalen na uitgebreide consultatie van onder andere omwonenden, lokale overheden en alle andere betrokkenen waar het tracé van dit net mag komen en waar het net op zee aansluit op het hoogspanningsnet op land.

Uw kennis van het gebied, aandachtspunten en suggesties zijn van groot belang voor het project. TenneT en EZK nodigen betrokkenen bij het project uit om deze informatie in te brengen en mee te denken over de inhoud van het project om daarmee het project beter te maken. Bij betrokkenen kunt u o.a. denken aan belangenorganisaties, overheden, bedrijven, grondeigenaren en omwonenden. Ook gaan we graag het gesprek aan over meekoppelkansen en belangen die in het gebied rondom het project een rol spelen. Met regionale overheden is er regelmatig overleg, we presenteren de laatste stand van zaken en vragen om advies.

We vinden het belangrijk dat u op de hoogte bent van het project en de procedures en dat u weet wanneer u formeel kunt reageren met een zienswijze of een beroep op verschillende momenten in het proces. We zorgen ervoor dat informatie over het project en de procedure voor u makkelijk vindbaar is.

We delen dit plan met u zodat u weet wat u van ons kunt verwachten met betrekking tot de participatie. Uw suggesties en opmerkingen over onze manier van communiceren en het participatieproces zijn van harte welkom. Zo kunnen we nog beter inspelen op uw behoeften aan informatie en contact over dit project.

1.1 Geactualiseerde versie

Dit participatieplan gaat over de periode van eind augustus 2019 tot juni 2020. Deze staat in het teken van de terinzagelegging van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) en het integrale effectenonderzoek (zie verder hoofdstuk 3). Het participatieplan is een geactualiseerde versie van het plan dat in maart 2019 is verschenen. Bij elke fase van het project krijgt het participatieplan minstens eenmaal een update zodat het zo goed mogelijk aansluit op de betreffende fase. Daarnaast passen we het plan aan op basis van reacties op het participatieplan, het contact met de omgeving, ontwikkelingen in het project, voortschrijdend inzicht en evaluatie van de voorgaande periode.

De vorige versie van het participatieplan is opgenomen in de notitie 'Voornemen en participatieplan'. Deze notitie bevat informatie over het project, de procedure en de Verkenning aanlanding netten op zee 2030 die aan het project vooraf ging. U vindt dit plan op www.bureau-energieprojecten.nl¹.

1.2 Contactgegevens

Heeft u een vraag, een suggestie of informatie die u met ons wilt delen? Wilt u meer weten over het project? Bent u nog niet bij het project betrokken en wilt u dat in het vervolg wel zijn? Wij horen het graag en staan u met plezier te woord.

Voor informatie over de inhoud en participatie van het project:

TenneT

0800 – 83 66 388

ijmuidenverAlpha@netopzee.eu

www.netopzee.eu/ijmuidenverAlpha

Omgevingsmanagers: Johanna Breuning en Rens Wilbers

Voor informatie over de procedures en de documenten en participatie van het project:

Bureau Energie Projecten van het ministerie van EZK

070 - 379 89 79

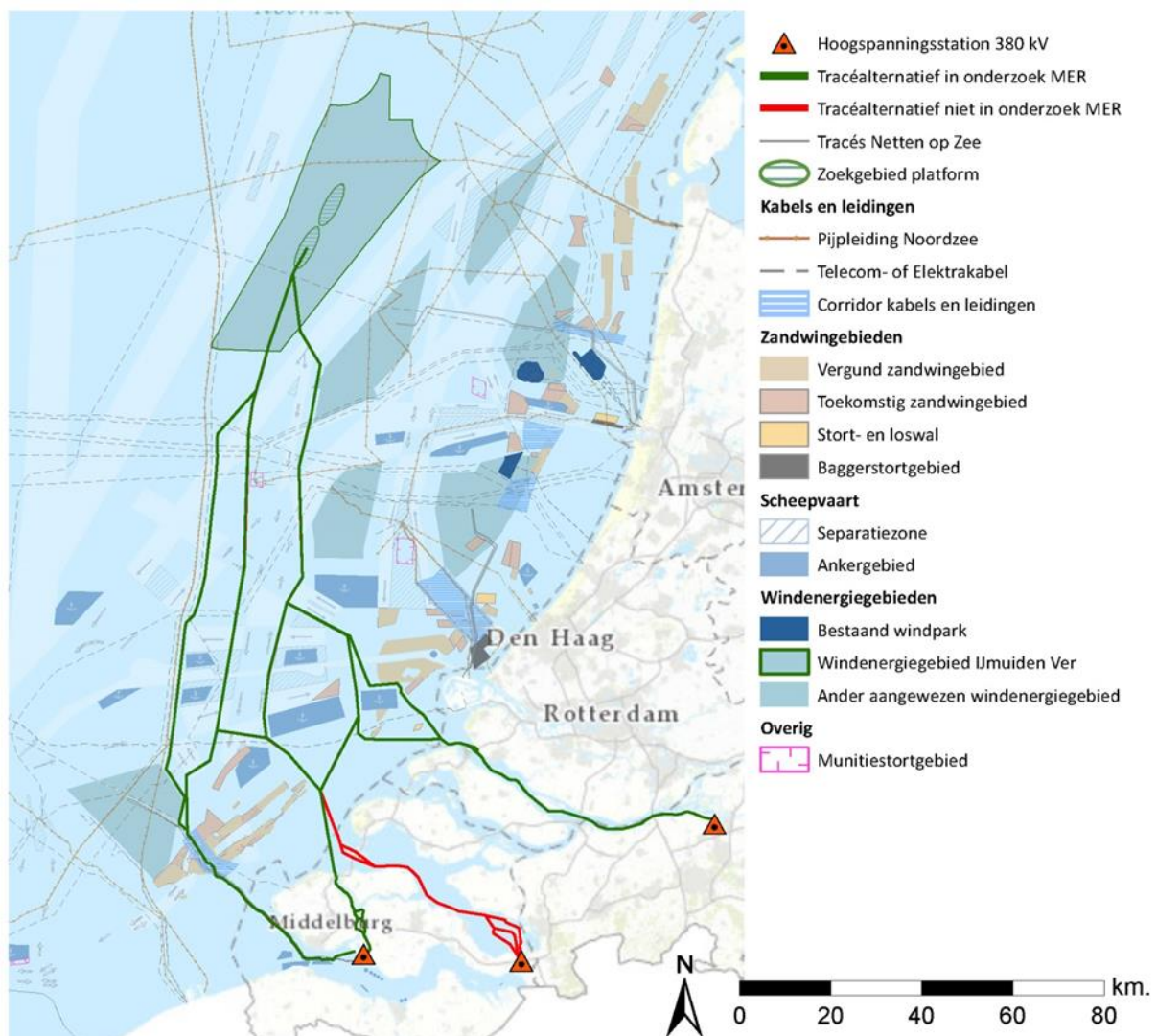
www.bureau-energieprojecten.nl

Projectleider EZK: Sanne van Santen

¹www.rvo.nl/stes/default/files/2019/03/Voornemen%20en%20participatievoorstel%20Net%20op%20zee%20Ijmuiden%20Ver%20Alpha.pdf

2 Project Net op zee IJmuiden Ver Alpha

In het windenergiegebied IJmuiden Ver worden windparken gebouwd met een totaal vermogen van 4 Gigawatt. Voor het transporteren van deze duurzame energie naar land zijn twee ondergrondse hoogspanningsverbindingen nodig. Eén van deze twee verbindingen is het net op zee IJmuiden Ver Alpha (de andere verbinding is het net op zee IJmuiden Ver Beta²). Het bestaande hoogspanningsstation Bij Geertruidenberg en het bestaande hoogspanningsstation nabij Borssele zijn de mogelijke locaties om de verbinding van het net op zee IJmuiden Ver Alpha aan te sluiten op het hoogspanningsnet op land. Voor deze verbinding zijn op dit moment nog verschillende routes in beeld. De route naar Geertruidenberg loopt vanaf de Noordzee via het Haringvliet, Hollands Diep en Amer. Naar Borssele is er een route door de Westerschelde en een route via het Veerse Meer. Voor de route naar Rilland via de Oosterschelde (zie rode lijn in figuur 1) is het voorstel in de concept NRD om deze niet verder te onderzoeken in het MER vanwege een cumulatie van te verwachten effecten. Deze verschillende routes zijn te zien op figuur 1. Zie ook bijlage 2 voor detailkaarten.

Figuur 1: tracéalternatieven Net op zee IJmuiden Ver Alpha

² Het project net op zee IJmuiden Ver Beta doorloopt een eigen procedure en heeft een eigen participatieplan. Meer informatie: www.netopzee.eu/ijmuidenverbeta

2.1 De verbinding

De verbinding bestaat uit verschillende onderdelen. Op een platform op zee komt de energie van de windturbines samen. Via een ondergrondse kabel in de zeebodem vindt het transport van de duurzame energie naar land plaats. Op land is een bovengronds converterstation nodig om de gelijkstroom om te zetten in wisselstroom (het landelijke hoogspanningsnet functioneert namelijk op wisselstroom)³. Vervolgens sluit TenneT het converterstation met een ondergrondse verbinding aan op het bestaande hoogspanningsstation nabij Geertruidenberg of het station nabij Borssele. Meer informatie vindt u via www.netopzee.eu/ijmuidenveralpha.

2.2 Waarom is dit project nodig?

Door het gebruik van olie, aardgas en kolen warmt de aarde op en verandert ons klimaat. Om dit tegen te gaan, stapt Nederland over op schone energie uit wind, zon en aardwarmte.

In de Routekaart Windenergie op zee 2030 heeft het kabinet vastgelegd dat in 2030 voor ruim 11 gigawatt (GW) aan windparken op zee is gebouwd en op land is aangesloten. Dit is 40% van het huidige elektriciteitsverbruik in Nederland. Het project net op zee IJmuiden Ver Alpha maakt hier deel van uit.

TenneT (beheerder van het landelijk hoogspanningsnet) legt een nieuwe hoogspanningsverbinding aan tussen windenergiegebied IJmuiden Ver op de Noordzee en het vasteland. De ministers van EZK en BZK bepalen na uitgebreide consultatie van onder andere omwonenden, lokale overheden en alle andere betrokkenen waar het tracé van dit net mag komen en waar het net op zee aansluit op het hoogspanningsnet op land.

³ Uitleg over wissel- en gelijkstroom vindt u in de Position Paper Gelijkstroom en wisselstroom die te downloaden is via www.tennet.eu/nl/bedrijf/publicaties/position-papers/

3 Fase van het project

Dit participatieplan beslaat de periode van eind augustus 2019 tot juni 2020. Deze periode start met de terinzagelegging van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) en staat verder in het teken van de uitwerking van de tracéalternatieven en het effectenonderzoek. We gaan hier kort op in.

3.1 Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD)

Voor de nieuwe ondergrondse hoogspanningsverbinding onderzoeken we meerdere routes oftewel tracéalternatieven. Voordat de minister van EZK besluit welk tracéalternatief de voorkeur heeft (het voorkeursalternatief genaamd) is uitgebreid en zorgvuldig onderzoek nodig en wordt de omgeving betrokken.

In de concept-NRD staat welke tracéalternatieven onderzocht worden, hoe we dat doen en aan welke onderwerpen zoals effecten op leefomgeving, landschap en natuur in het onderzoek aandacht wordt besteed⁴. Bij het opstellen van de concept-NRD is de omgeving nauw betrokken. Onder meer tijdens gesprekken, werksessies en inloopavonden. Een weergave van wat er in dit proces aan informatie opgehaald is, leest u in bijlage 1. Naast de inbreng van onder meer gebiedskennis, aandachtspunten en suggesties in de afgelopen periode kan iedereen door het indienen van een zienswijze ook formeel op de concept-NRD reageren: wat vindt u van de concept-NRD: gaan TenneT en EZK de juiste alternatieven en effecten onderzoeken (zie paragraaf 4.2.4).

3.2 Uitwerken tracéalternatieven en onderzoek naar effecten

De tracéalternatieven uit de concept-NRD gaan we verder uitwerken. Hierbij betrekken we de omgeving onder andere via een aantal werksessies (zie hoofdstuk 4). Daarna doen we voor elk tracéalternatief (inclusief de locaties van het platform en het converterstation) onderzoek naar de effecten ervan.

We stellen een milieueffectrapport (MER) op om de (mogelijke) milieueffecten van elk tracéalternatief in beeld te brengen. Hierna voeren we een integrale effectenanalyse (IEA) uit, waarbij we naast de milieueffecten ook kijken naar effecten op het gebied van de technische haalbaarheid, belangen in de omgeving, kosten en toekomstvastheid. Zo is het mogelijk om de verschillende alternatieven goed met elkaar te vergelijken.

De omgeving wordt betrokken bij het effectenonderzoek en heeft daarnaast de mogelijkheid om te reageren op de IEA (zie paragraaf 4.2.5). Hoe en wanneer dit kan, staat in de volgende versie van het participatieplan.

3.3 Doorkijk volgende fase

De minister van EZK weegt de uitkomsten van alle onderzochte aspecten per tracéalternatief tegen elkaar af. Voorafgaand aan het besluit van de minister over het VKA worden de ontvangen adviezen en reacties op de website van Bureau Energieprojecten gepubliceerd. Hierna kiest de minister van EZK in overleg met de minister van BZK, mede op basis van advies van de regionale overheden en de reacties uit de omgeving het voorkeursalternatief (VKA). Hiermee ligt ook de locatie van het platform op zee, het kabeltracé op zee en op land, de locatie van het converterstation op land en daarmee de aansluitlocatie op land, Borssele (via Veerse Meer of Westerschelde) of Geertruidenberg vast. Volgens de huidige planning vindt de keuze voor het VKA eind 2020 plaats.

Na de keuze voor een VKA wordt deze kabelroute in detail onderzocht en uitgewerkt. EZK stelt met BZK een Inpassingsplan (een bestemmingsplan op rijksniveau) op en coördineert de vergunningaanvragen.

⁴ U vindt de concept NRD op de pagina van Net op zee IJmuiden Ver Alpha op de website van Bureau Energieprojecten: www.bureau-energieprojecten.nl (Lopende projecten > Hoogspanning).

4 Participatie

Dit hoofdstuk beschrijft hoe we u als betrokkene over het project informeren, betrekken bij de uitwerking van tracéalternatieven en het effectenonderzoek, waar informatie te vinden is, hoe en op welk moment iedereen een formele zienswijze in kan dienen. We stemmen de participatieactiviteiten waar nodig af met onze collega's van het project Net op zee IJmuiden Ver Beta gelet op de raakvlakken tussen beide projecten bij tracéalternatieven op de Noordzee en in het Haringvliet.

4.1 Vroegtijdige participatie van groot belang

Het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha is belangrijk voor de verduurzaming van Nederland, maar ook ingrijpend omdat het project belangen van betrokkenen uit de omgeving raakt. EZK en TenneT vinden vroegtijdige participatie belangrijk. De redenen hiervoor hebben we in de vorige versie van het participatieplan toegelicht. Onderstaande alinea's vatten de belangrijkste punten samen.

De overheid wil graag meer contact met belangenorganisaties, overheden, bedrijven, grondeigenaren en omwonenden. Het ministerie van EZK hecht waarde aan transparantie over belangen, taken, verantwoordelijkheden en het besluitvormingsproces. We informeren over de procedures en bieden iedereen de gelegenheid te reageren. Dit alles om een weloverwogen besluit door de minister mogelijk te maken.

We weten uit eerdere projecten dat intensieve samenwerking met de omgeving veel waardevolle informatie oplevert en het mogelijk maakt om rekening te houden met belangen en wensen. Zo komen we o.a. tot een betere ruimtelijke inpassing en komen er wellicht meekoppelkansen in beeld die we kunnen benutten. We nodigen u van harte uit mee te denken, specifieke kennis in te brengen en inhoudelijk te reageren op de informatie die in deze projectfase beschikbaar is.

De volgende uitgangspunten⁵ vinden wij als TenneT en het ministerie van EZK belangrijk. Als u vindt, dat we ons hier niet of onvoldoende aan houden, horen we dat graag.

1. We kennen de belangen en weten wat er speelt.
2. We streven naar een oplossing met waarde voor alle partijen.
3. We nemen partijen mee in te maken keuzes en we zijn transparant over afwegingen.
4. We presenteren een helder verhaal met een duidelijke rol en verantwoordelijkheid.
5. We leveren maatwerk per project.

4.2 Participatieactiviteiten in de komende periode

De participatieactiviteiten zijn op de volgende manier ingedeeld:

- Informatie over het project en de procedure (zie paragraaf 4.2.1)
- Persoonlijk contact & samenwerking (zie paragraaf 4.2.2)
- Regio-overleg en Bestuurlijk Overleg (zie paragraaf 4.2.3)
- Formele zienswijzen tijdens het besluitvormingsproces (zie paragraaf 4.2.4)
- Reactie op de IEA en MER (zie paragraaf 4.2.5)

Hierbij merken we op dat de wijze waarop we de omgeving (zoals omwonenden, grondeigenaren, belangenorganisaties, bedrijven en overheden) actief informeren en betrekken bij het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha varieert. Niet iedereen heeft namelijk dezelfde rol in het project of een even groot belang.

⁵ Zie de vorige versie van het participatieplan voor een toelichting op deze vijf punten:
<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2019/03/Voornemen%20en%20participatievoorstel%20Net%20op%20zee%20IJmuiden%20Ver%20Alpha.pdf>

4.2.1 Informatie over het project en de procedures

We zetten gedurende het project verschillende communicatiemiddelen in om alle betrokkenen en geïnteresseerden zo goed mogelijk te informeren. Uw reactie is te allen tijde van harte welkom.

Online

Het project heeft twee websites:

- www.netopzee.eu/ijmuidenveralpha. Dit is de projectwebsite met o.a. informatie over het project (wie, wat, waar & waarom), nieuwsberichten en onze contactgegevens.
- www.bureau-energieprojecten.nl (Lopende projecten > Hoogspanning > Net op zee IJmuiden Ver Alpha). Hier vindt u informatie over de procedure, de besluitvorming, de plannen en de formele documenten waarop u een zienswijze in kunt dienen. Bijvoorbeeld de concept-NRD, het MER en de vergunningen.

Daarnaast is er een speciale digitale samenvatting van de concept-NRD te vinden via deze sites. Deze digitale versie combineert tekst en interactieve kaarten. Deze versie is bedoeld om u als lezer op een toegankelijke manier de belangrijkste punten van de concept-NRD mee te geven.

Daarnaast is er de website www.windopzee.nl waar vanaf oktober 2019 meer informatie te vinden is over windenergie op zee.

Nieuwsbrief

Iedereen kan zich inschrijven voor de digitale nieuwsbrief met korte nieuwsberichten over het project. Het aanmeldformulier vindt u op www.netopzee.eu/ijmuidenveralpha (onder Contact)⁶.

Informatiebrieven voor omwonenden, grondeigenaren en bedrijven

We versturen informatiebrieven in een bepaald gebied over een specifiek onderwerp. Bijvoorbeeld om bewoners en grondeigenaren in het zoekgebied voor tracés op land te informeren of wanneer we een informatiebijeenkomst organiseren.

Communicatie via lokale en regionale media

We informeren lokale en regionale media en pers met persberichten over nieuws over het project zodat zij hier (desgewenst) aandacht aan kunnen besteden. Voor de formele reactiemomenten en inloopavonden plaatsen we advertenties in huis-aan-huisbladen om er zeker van te zijn dat zoveel mogelijk mensen dit kunnen lezen.

Communicatiewerkgroep

Per september 2019 gaat de regionale communicatiewerkgroep van start. Naast TenneT en EZK worden hiervoor de communicatieadviseurs van de betrokken gemeenten, waterschappen, provincies, Rijkswaterstaat uitgenodigd. Zo ontstaat er een nog beter inzicht in wat er lokaal speelt, welke zorgen en vragen er leven en hoe we daar in de communicatie op in kunnen spelen. We overleggen hoe we ieders communicatiemiddelen zoals websites, nieuwsbrieven, online platforms efficiënt kunnen inzetten om zo veel mogelijk betrokkenen te bereiken.

4.2.2 Persoonlijk contact & samenwerken

Participatie gaat ook over het aangaan van persoonlijk contact en het samenwerken met de omgeving. Dat gaan we rondom het uitwerken van de tracéalternatieven en het effectenonderzoek op de volgende manieren doen.

Inloopbijeenkomsten & presentaties

Op bepaalde momenten in het proces organiseren we inloopbijeenkomsten en geven we op verzoek presentaties aan groepen betrokkenen over het project of de procedures.

- Inloopbijeenkomsten in het kader van de procedure, wanneer er formele ontwerpdocumenten of –besluiten ter inzage liggen. Naast het verkrijgen van informatie over de stukken, kunnen bezoekers een reactie indienen. Zo organiseren we op 18

⁶ Directe link naar het aanmeldformulier: www.netopzee.eu/ijmuidenverAlpha/overige-pagina-s/nieuwsbrieven/aanmelden

september 2019 een dergelijke inloopbijeenkomst over de concept NRD die dan ter inzage ligt in Middelburg en op 25 september 2019 in Raamsdonksveer (zie paragraaf 4.2.4). Tevens vindt op 17 september 2019 een bijeenkomst plaats voor betrokkenen bij het landtracé tussen het Veerse Meer en de Sloehaven in Borssele.

- Inloopbijeenkomsten over de voortgang van het project zoals bij voorbeeld de ontwikkeling van de tracéalternatieven en het effectenonderzoek.
- Presentaties, bijvoorbeeld aan gemeenteraden en belangenorganisaties over de voortgang van het project of specifieke onderwerpen.
- Ook staan er presentaties gepland in het wethoudersoverleg Voorne Putten en de gemeenteraad van Hellevoetsluis.
- Met het Ambtelijk College van de VNSC is afgesproken dat dit project besproken zal worden in de relevante werkgroepen van de VNSC zolang de Westerschelde in beeld blijft.

Deze momenten zijn ook een mooie gelegenheid om met u in gesprek te gaan over vragen, zorgen en opmerkingen over het project en de procedures. Uw reacties zijn altijd van harte welkom. Wij laten u weten hoe wij die informatie verwerken. Wilt u dat we ook bij uw organisatie of vereniging een presentatie verzorgen: laat ons dat weten!

Werksessies

We organiseren werksessies om samen met de omgeving de tracéalternatieven uit de concept-NRD uit te werken en een goed beeld te krijgen van de effecten van tracéalternatieven op bijvoorbeeld het milieu of belangen in de omgeving (zie paragraaf 3.2).

Per werksessie richten we ons op een specifieke locatie die verder moet worden uitgewerkt of op een bepaald thema, waar we meer over willen weten (deze locaties en onderwerpen komen o.a. voort uit het participatietraject rondom de concept-NRD; zie ook bijlage 1). We nodigen de deelnemers uit om mee te denken, kennis in te brengen en aandachtspunten te benoemen. De informatie en uitkomsten n.a.v. de werksessies gebruiken we bij de verdere detaillering van de tracéalternatieven en het opstellen van het MER en de IEA. We denken hierbij in eerste instantie aan werksessies:

- Met Rijkswaterstaat Zee en Delta over het kruisen van scheepvaartroutes.
- Met gemeente Middelburg, Goes en Borsele over de uitwerking van de tracéalternatieven op land vanaf het Veerse Meer naar een locatie voor een converterstation in Borssele, mede met het oog op de belangen van grondeigenaren, omwonenden, natuur en andere ontwikkelingen.
- Met grondeigenaren en andere betrokkenen in het gebied tussen het Veerse Meer en Borssele over het landtracé richting hoogspanningsstation Borssele.
- Met bedrijven en kabel- en leidingeigenaren in het Sloegebied over de uitwerking van tracéalternatieven richting hoogspanningsstation Borssele.
- Met Gemeente Geertruidenberg, Provincie Noord-Brabant, Waterschap Brabantse Delta en RWE over mogelijke locaties voor een converterstation.
- Met North Sea Port, EPZ, gemeente Borsele, provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen over mogelijke locaties voor een converterstation.
- Zodra er meer duidelijkheid is over een of meerdere locaties voor het converterstation is het mogelijk om gericht te kijken naar de detaillering van tracéalternatieven en het effectenonderzoek. Op dat moment inventariseren we welke betrokkenen hierbij betrokken worden.
- Met Waterschap Scheldestromen over de uitwerking van tracéalternatieven ter plaatse van waterkeringen, hoofdwatergangen en met betrekking tot verzilting, zoetwaterbellen en voorwaarden van de verschillende aanlegmethodes.
- Met alle betrokkenen in de Westerschelde over de uitwerking van tracéalternatieven door de Westerschelde richting Borssele (o.a. Scheldehavens, GNA, MOW, RWS, EPZ, natuurorganisaties, visserij).
- Met alle belanghebbenden in het Veerse Meer over de uitwerking van tracéalternatieven door het Veerse Meer.
- Met alle betrokkenen in het Haringvliet, Hollands Diep en Amer over de uitwerking van tracéalternatieven door deze wateren.

- Met direct belanghebbenden (o.a. Gemeente Hellevoetsluis, Provincie Zuid-Holland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat Zee en Delta, waterschap Hollandse Delta) over tracéalternatieven om de Haringvlietdam te kruisen met het oog op de samenloop van diverse belangen en ontwikkelingen op deze locatie: waterkering, natuur, recreatie(ontwikkeling), windparkontwikkeling.
- Met direct belanghebbenden (o.a. Gemeente Noord-Beveland, Gemeente Veere, Rijkswaterstaat Zee en Delta) over tracéalternatieven om de Veerse Gatdam te kruisen met het oog op de samenloop van diverse belangen en ontwikkelingen op deze locatie: waterkering, recreatie(ontwikkeling).

Naarmate het uitwerken van tracéalternatieven, het onderzoek naar milieueffecten en de integrale effectenanalyse vordert, wordt duidelijk of en zo ja welke werksessies aanvullend nodig zijn. Zodra er meer zicht is op de ligging van tracéalternatieven en een of meerdere locaties voor het converterstation op land gaan we in ieder geval het gesprek aan met omwonenden, grondeigenaren, bedrijven en andere betrokkenen in de directe omgeving. Als u vragen over of suggesties voor werksessies heeft vernemen we dat graag.

Bijpraatsessies

In deze sessies praten TenneT en het ministerie van EZK overheden en belangorganisaties bij over de tracéalternatieven en het effectenonderzoek. We horen dan ook graag wat de reacties hierop zijn en aan welke punten nog aandacht besteed moet worden. We nodigen voor deze sessies vooralsnog dezelfde organisaties uit als voor de sessies die we in april en juni jl. hebben georganiseerd⁷. We maken hierbij (vermoedelijk) weer het onderscheid naar de tracéalternatieven op de Noordzee, via het Haringvliet en het Hollandsdiep naar Geertruidenberg, via de Westerschelde naar Borssele en via het Veerse Meer naar Borssele.

Eén-op-één overleggen

Net als in voorgaande fase voeren we de komende periode overleg met omgevingspartijen. Welke partijen dat zijn, hangt af van de vraagstukken die in deze fase naar voren komen en van de vragen die we krijgen. Naast de organisaties die we in de voorgaande periode hebben gesproken (zie vorige versie van het participatieplan en het participatieverslag in bijlage 1, paragraaf 5) gaan we aanvullend daarop in ieder geval contact opnemen met de Visserijbond Nederland, Kabel- en leidingeigenaren, BT Group en Gasunie, Shell, Prorail en belanghebbenden op en rondom het Veerse Meer. Als u behoefte heeft aan overleg dan kunt u altijd contact met ons opnemen om een afspraak te maken.

4.2.3 Regio-overleg en Bestuurlijk Overleg

Tijdens het gehele planproces organiseert het ministerie van EZK regio-overleggen met de betrokken overheden, zoals gemeenten, provincies en waterschappen en TenneT. Daarnaast vindt periodiek, rondom de procedurele mijlpalen, Bestuurlijk Overleg (BO) plaats met bestuurders van de betrokken overheidsorganen. Het eerstvolgende BO is eind 2019 om de minister van EZK te adviseren over de vaststelling van de NRD. Het daaropvolgende BO vindt naar verwachting in mei 2020 plaats. Dan staat de concept IEA op de agenda.

Lokale en regionale overheden zijn ook betrokken bij de eerder genoemde werksessies en de bijpraatsessies. Zodoende zijn zij in de periodes tussen de regio-overleggen nauw betrokken en goed op de hoogte van de voortgang van het project en de totstandkoming van bijvoorbeeld het MER en de IEA. Zij zijn vanzelfsprekend in de gelegenheid hier ook tussentijds aan bij te dragen, onder meer via de eerder genoemde werksessies.

⁷ Zie het participatieplan van maart 2019 voor de organisaties die hebben deelgenomen.

4.2.4 Een formele zienswijze of beroep indienen

Naast het meedenken, de inbreng van kennis tijdens werksessies en overlegmomenten, het reageren op beschikbare informatie, is het voor iedereen mogelijk om op een aantal momenten in het proces een formele zienswijze in te dienen op stukken die ter inzage liggen. Deze momenten zijn in het schema van paragraaf 4.3 weergegeven. U kunt bijvoorbeeld een zienswijze indienen als u vindt dat relevante informatie ontbreekt of als u van mening bent dat er onvoldoende aandacht aan uw belang is besteed in/bij het opstellen van de plannen. De bevoegde gezagen behandelen en beantwoorden deze zienswijzen. De zienswijzen en antwoorden zijn (geanonimiseerd) voor iedereen in te zien op de website van Bureau Energieprojecten. De betrokken regionale overheden kunnen de zienswijzen en inhoudelijke reacties meenemen in hun advies aan de projectgroep of later bij de integrale effectenanalyse aan de minister van EZK. De minister neemt vervolgens mede op basis van de adviezen, ingediende zienswijzen, het advies van de commissie voor de milieueffectrapportage en de betrokkenheid van de omgeving besluiten.

Uw zienswijze op de concept-NRD

In de periode waar dit geactualiseerde participatieplan betrekking op heeft, is het mogelijk om formele zienswijze in te dienen op de concept-NRD. De concept-NRD ligt van 30 augustus tot en met 10 oktober 2019 ter inzage⁸. In deze periode kunt u ons laten weten: wat vindt u van de concept-NRD, worden de juiste tracéalternatieven onderzocht, wordt er in het onderzoek aandacht aan de juiste effecten besteed, mist u nog andere zaken die van belang zijn? De terinzagelegging wordt o.a. via advertenties in huis-aan-huisbladen en de Staatscourant bekendgemaakt. Aan de terinzagelegging zijn inloopmomenten gekoppeld, op 18 september (Amadore Hotel Middelburg) en 25 september (Raamsdonksveer zalencentrum Boelaars). De zienswijzen worden in het najaar behandeld, waarna de minister van EZK de NRD eind 2019 vaststelt.

4.2.5 Uw reactie op de IEA en het MER

Volgens de huidige planning publiceren we de integrale effectenanalyse (IEA) (zie paragraaf 3.2.) en het MER omstreeks juni 2020. Het is dan voor iedereen mogelijk om hierop te reageren: vindt u dat de juiste aspecten en effecten op een goede wijze zijn onderzocht? Hoe en wanneer u kunt reageren en hoe de reacties worden verwerkt, staat in het geactualiseerde participatieplan, dat voorafgaand aan de publicatie van de IEA en het MER verschijnt.

4.3 Planning

Periode*	Activiteit/moment	Hoe u kunt meedenken, reageren of een zienswijze indienen
<i>*o.b.v. de huidige planning</i>		<i>Formele momenten in het proces zijn met blauwe teksten en kaders gemarkeerd.</i>
Augustus 2019	Geactualiseerde versie participatieplan is beschikbaar	Heeft u vragen, opmerkingen of suggesties voor het participatieproces, neemt u dan contact met ons op.
30 augustus t/m 10 oktober 2019	Concept NRD ligt ter inzage	Iedereen kan in deze periode een zienswijze indienen. Informatie en de documenten voor uw formele zienswijze: • www.bureau-energieprojecten.nl • Bij betrokken gemeenten. Dit staat in de kennisgeving die in huis-aan-huisbladen en de Staatscourant wordt gepubliceerd • Op 18 september vindt een inloopbijeenkomst in Middelburg plaats en op 25 september in Raamsdonksveer. Informatie over het project • www.netopzee.eu Op beide sites staat een digitale samenvatting van de concept-NRD

⁸ Voor meer informatie zie: www.bureau-energieprojecten.nl (Lopende projecten > Hoogspanning > Net op zee IJmuiden Ver Alpha).

December 2019	Vaststellen definitieve NRD door minister van EZK	Het besluit wordt mede genomen op basis van de zienswijzen, het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage en het advies van de lokale en regionale overheden. Informatie: - Op www.bureau-energieprojecten.nl kunt u kennisnemen van de NRD met daarin de te onderzoeken tracéalternatieven en hoe deze worden beoordeeld en de nota van antwoord (beantwoording zienswijzen). - Diverse communicatiekanalen (o.a. artikelen in lokale media) www.netopzee.eu - Nieuwsbrief
Najaar 2019 – mei 2020	Uitwerken tracéalternatieven en bepalen effecten van de tracéopties t.a.v. milieu, kosten, omgeving, techniek en toekomstvastheid (MER en IEA)	Betrokkenen kunnen o.a. gericht meedenken via werksessies, bijpraatsessies en één-op-één overleggen. De bredere projectomgeving wordt via verschillende communicatiemiddelen op de hoogte gehouden. Informatie: - De NRD (vertrekpunt) te vinden op beide sites - Nieuws over voortgang via diverse communicatiemiddelen (o.a. magazine met achtergrondinformatie)
Mei 2020	Geactualiseerde versie participatieplan is beschikbaar	In de geactualiseerde versie staat in detail hoe: - U de komende periode informatie krijgt over het project - We persoonlijk contact aangaan en samenwerken - Overheden worden betrokken - U een reactie kunt indienen.
Juni 2020	Reageren op de IEA en het MER die gepubliceerd worden	Hoe en wanneer u kunt reageren, staat o.a. in het geactualiseerde participatieplan dat voorafgaand hieraan verschijnt en leest u op verschillende communicatiekanalen.
Eind 2020	Keuze voorkeursalternatief (VKA) door de minister van EZK in overleg met de minister van BZK	Bij de VKA keuze speelt onder andere mee: - De reacties op de IEA - Het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage op het MER (fase 1) - Het advies van de lokale en regionale overheden. Het VKA zal vervolgens verder worden uitgewerkt in het MER fase 2, de ontwerpbesluiten en een ontwerp inpassingsplan De omgeving wordt hierbij betrokken. Hoe en wanneer leest u in de update van het participatieplan en via de lokale en regionale communicatiekanalen.
Medio 2021	Aanvragen vergunningen	Met vergunningverlenende partijen vindt in de periode voorgaand aan de aanvragen overleg plaats.
Eind 2021	Ter inzage leggen van: MER Fase 1 en 2 Vergunningaanvragen Ontwerpbesluiten Ontwerp inpassingsplan	U kunt uw zienswijze indienen.
Medio 2022	Vaststellen en terinzagelegging definitief	U kunt beroep instellen tegen het inpassingsplan en vergunningen (mits u hier

	inpassingsplan, vergunningen en bijlagen.	eerder een zienswijze op heeft ingediend).
2022-2023	Onherroepelijk inpassingsplan en vergunningen.	Behandeling van mogelijke beroepen en uitspraak door de Raad van State.

4.4 Uw reactie op dit participatieplan is van harte welkom

Zoals in paragraaf 1.1 aangeven, actualiseren we het participatieplan minstens eens per projectfase. Het volgende plan verschijnt volgens de huidige planning in mei 2020, voorafgaand aan de publicatie van de IEA en het MER.

Heeft u na het lezen van dit plan vragen of suggesties voor verbetering? Dat horen we graag!

TenneT
0800 – 83 66 388
ijmuidenverAlpha@netopzee.eu
www.netopzee.eu/ijmuidenveralpha
Omgevingsmanagers: Johanna Breuning en Rens Wilbers

Bureau Energie Projecten van het ministerie van EZK
070 - 379 89 79
www.bureau-energieprojecten.nl
Projectleider EZK: Sanne van Santen

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Bijlage 1: participatieverslag

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Participatie: plan & activiteiten
 - 2.1 Participatieplan
 - 2.2 Activiteiten
 - 2.2.1 Kennismakingsgesprekken, overleggen & presentaties
 - 2.2.2 Werksessies
 - 2.2.3 Informatieavond
 - 2.2.4 Persoonlijk contact
 - 2.2.5 Inzet diverse communicatiemiddelen
 - 2.2.6 Regio-overleg en Bestuurlijk Overleg met lokale en regionale overheden
- 3 Opbrengst participatieproces
 - 3.1 Inbreng door omgeving
 - 3.1.1 Omgeving Noordzee
 - 3.1.2 Rilland via de Oosterschelde
 - 3.1.3 Geertruidenberg via Haringvliet, Hollands Diep en Amer
 - 3.1.4 Borssele via Westerschelde
 - 3.1.5 Borssele via Veerse Meer
 - 3.1.6 Opbrengst voor participatieproces
 - 3.2 Wat hebben we met de inbreng gedaan?
- 4 Conclusie participatie
 - 4.1 Vroegtijdige participatie positief
 - 4.2 De meest gestelde vraag
- 5 Overzicht geraadpleegde betrokkenen

1 Inleiding

Dit is het participatieverslag van het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha over de participatie gedurende het eerste half jaar van 2019. Deze periode stond met name in het teken van het bekendmaken van het project en de participatie met de omgeving om de concept notitie reikwijdte en detailniveau (concept-NRD) op te stellen. In dit verslag blikken het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en TenneT terug op de participatie: welke activiteiten hebben we ondernomen, wie hebben we gesproken, welke inbreng hebben belanghebbenden geleverd, wat hebben we daarmee gedaan en wat zijn de belangrijkste conclusies over de participatie tot nu toe. We sluiten het verslag af met een overzicht van alle belanghebbenden met wie tot op heden contact is geweest over het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha.

2 Participatie: plan & activiteiten

2.1 Participatieplan

Hoe we de omgeving wilden gaan informeren en betrekken bij het net op zee IJmuiden Ver Alpha en de concept NRD hebben we beschreven in de eerste versie van het participatieplan. Dit participatieplan actualiseren we elke projectfase. De eerste versie van het plan is in maart 2019 op de website van Bureau Energieprojecten⁹ gepubliceerd als onderdeel van de notitie 'Voornemen en participatieplan net op zee IJmuiden Ver Alpha'.

De notitie heeft van 22 maart tot en met 2 mei 2019 ter inzage gelegen. We hebben de omgeving uitgenodigd om te reageren op het 'voornemen' (toelichting op het project) en ons 'voorstel voor participatie' (het participatieplan). Het ter inzage leggen van het voornemen en voorstel voor participatie is een nieuwe stap bij projecten zoals het project net op zee IJmuiden Ver Alpha. Hiermee lopen we vooruit op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarvan vroegtijdige participatie en ook het consulteren van de omgeving over de participatie een belangrijke pijler is.

We hebben hierop 22 reacties ontvangen. De reacties en de beantwoording ervan staan op de website van Bureau Energieprojecten¹⁰. Enkele reacties gingen (deels) over participatie en kwamen neer op het verzoek de indieners van de reacties (nog) meer te betrekken. Voor het overige hebben we volgens het oorspronkelijke participatieplan invulling gegeven aan de activiteiten in het plan. Daar gaan we onderstaand op in.

2.2 Activiteiten

We zijn de afgelopen periode op de volgende manieren het contact met belanghebbenden in de omgeving aangegaan:

- Kennismakingsgesprekken, overleggen & presentaties;
- Werksessies;
- Joint Fact Finding Westerschelde;
- Informatieavonden;
- Persoonlijk contact;
- Inzet van diverse communicatiemiddelen;
- Regio-overleg en Bestuurlijk Overleg met lokale en regionale overheden.

In de volgende paragrafen lichten we deze manieren en werkvormen toe.

⁹ www.rvo.nl/sites/default/files/2019/03/Voornemen%20en%20participatieplan%20IJV%20Alpha%20def.pdf

¹⁰ Zie de Inspraakbundel en de Nota van antwoord op www.bureau-energieprojecten.nl (Lopende projecten > Hoogspanning > Net op zee IJmuiden Ver Alpha).

2.2.1 Kennismakingsgesprekken, overleggen & presentaties

Met deze overheden, organisaties en bedrijven hebben we één of meerdere (kennismakings-) gesprekken gevoerd:

- Provincie Zeeland
- Provincie Noord-Brabant
- Rijkswaterstaat
- Gemeenten Vlissingen, Middelburg, Borsele, Veere, Goes, Noord-Beveland, Reimerswaal, Geertruidenberg, Drimmelen, Moerdijk, Dordrecht, Nissewaard, Altena, Hoeksche Waard, Hellevoetsluis, Westvoorne en Goeree -Overflakkee
- Waterschappen Scheldestromen, Brabantse Delta en Hollandse Delta
- EPZ
- RWE
- Departement Mobiliteit & Openbare Werken Vlaanderen (MOW)
- Havenbedrijf Antwerpen
- North Sea Port
- Havenbedrijf Moerdijk
- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- Stichting Zeeuws landschap
- Zeeuwse milieufederatie
- PO mossel, Oestervereniging, Vissersvereniging Zuidwest, Beroepsvissers
- RECRON Zeeland
- HISWA, Nederlandse vereniging voor Toerzeilers en Koninklijke BLN De Schuttevaer
- Dorpsraad Borssele
- Koninklijke Marine

2.2.2 Werksessies

We hebben meerdere werksessies georganiseerd om zoveel mogelijk informatie uit de omgeving op te halen om vervolgens realistische tracéalternatieven op de Noordzee, via het Haringvliet en het Hollands Diep richting Geertruidenberg, via de Westerschelde naar Borssele en via het Veerse Meer naar Borssele te kunnen ontwikkelen. Voor de varianten richting Geertruidenberg en Borssele via het Veerse Meer en de Westerschelde hebben we twee werksessies gehouden. Voor de variant via de Westerschelde is er voorafgaand aan de eerste werksessie ook nog een Joint Fact Finding gehouden met een aantal belanghebbenden om extra kennis op te halen. Bij de tweede werksessie hebben we de varianten via de Westerschelde en het Veerse meer gecombineerd zodat beide varianten richting Borssele tegelijkertijd werden toegelicht aan alle stakeholders.

Voor de variant via de Oosterschelde naar Rilland hebben we, na de Joint Fact Finding, in april één werksessie gehouden. Een tweede sessie lag voor deze variant niet voor de hand aangezien in juni duidelijk was dat aan het Bestuurlijk Overleg op 2 juli 2019 voorgesteld werd om deze variant niet verder te onderzoeken in het MER.

De eerste werksessies vonden plaats in april en waren gericht op het ophalen van zoveel mogelijke relevante informatie uit de omgeving. Tijdens de tweede ronde werksessies in juni werden de deelnemers bijgepraat over de voortgang en de inhoud van de concept-NRD. Ook was er gelegenheid om hier van gedachten over te wisselen. In onderstaand overzicht staan de omgevingspartijen die aan de werksessies¹¹ hebben deelgenomen.

¹¹ De werksessies over tracéalternatieven op de Noordzee en door het eerste gedeelte van het Haringvliet hebben we samen met het project net op zee IJmuiden Ver Beta georganiseerd. Zie www.netopzee.eu/ijmuidenverbeta voor meer informatie over dit project./

Werkessie Noordzee • Dienst der Hydrografie • Kustwacht • LaMer • Loodswezen • Rijkshavenmeester • Havenbedrijf Rotterdam • Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit (GNA) • Rijkswaterstaat Zee en Delta • Scheepvaart Adviesgroep Noordzee • VisNed	Werkessie Westerschelde • Provincie Zeeland • Gemeente Vlissingen • Gemeente Borsele • Ministerie van LNV • North Sea Port • Waterschap Scheldestromen • Natuurmonumenten • Stichting Zeeuws Landschap • Zeeuwse Milieufederatie • GNA • Walcherse Archeologische Dienst • DNWG • MOW Vlaanderen • Havenbedrijf Antwerpen • VNSC/RWS • Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout • Rijkswaterstaat Zee en Delta	Werkessie Veerse Meer • Provincie Zeeland • Gemeente Borsele • Gemeente Middelburg • Gemeente Veere • Gemeente Goes • Gemeente Noord-Beveland • Gemeente Vlissingen • Waterschap Scheldestromen • Natuurmonumenten • Stichting Zeeuws Landschap • Zeeuwse Milieufederatie • DNWG • Staatsbosbeheer • North Sea Port • Rijkswaterstaat Zee en Delta
Werkessie Geertruidenberg • Provincie Zuid-Holland • Provincie Noord-Brabant • Waterschap Brabantse Delta • Gemeente Geertruidenberg • Gemeente Drimmelen • Gemeente Moerdijk • Gemeente Altena • Gemeente Goeree-Overflakkee • Natuurmonumenten • Rijkswaterstaat Zee en Delta	Werkessie Haringvliet (Simonshaven) • Gemeente Goeree-Overflakkee • Gemeente Hellevoetsluis • Gemeente Nissewaard • Gemeente Westvoorne • Natuurmonumenten • Provincie Zuid-Holland • Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid • Rijkswaterstaat Zee en Delta • Waterschap Hollandse Delta	Werkessie Rilland • Provincie Zeeland • Gemeente Reimerswaal • Gemeente Kapelle • Gemeente Goes • Gemeente Schouwen-Duiveland • Gemeente Noord-Beveland • Waterschap Scheldestromen • Nationaal Park Oosterschelde • Natuurmonumenten • Zeeuwse Milieufederatie • Stichting Zeeuws Landschap • Rijkswaterstaat Zee en Delta

Werkessies met Rijkswaterstaat

Voorafgaand aan bovengenoemde werkessies hebben we in maart met Rijkswaterstaat vier werkessies georganiseerd over zandwinning, tracés op de Noordzee, naar de Maasvlakte en in het Haringvliet.

In totaal hebben er zo'n 120 personen namens 70 organisaties deelgenomen aan de werkessies.

2.2.3 Informatieavonden

Op 20 mei 2019 en 21 mei 2019 hebben we informatiebijeenkomsten georganiseerd in de vorm van inloopavonden. De eerste avond vond plaats in hotel Van der Valk in Middelburg. Daarbij mochten we zo'n 65 bezoekers verwelkomen, met name vertegenwoordigers van organisaties en grondeigenaren in de omgeving tussen het Veerse Meer en de Sloehaven. De tweede avond in Zalencomplex Boelaars in Raamsdonksveer is bezocht door circa 20 personen. Dit waren met name vertegenwoordigers van overheidsinstanties en enkele omwonenden uit Geertruidenberg. Ook waren bij deze bijeenkomst nog enkele bewoners uit Zeeland aanwezig.

Medewerkers van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en TenneT waren bij beide avonden aanwezig om aan de hand van informatiepanelen en kaarten uitleg over het project, de procedure en de concept NRD te geven. En vooral ook om met de bezoekers in gesprek te gaan over wat zij van het project vinden, hun eventuele zorgen, en of ze relevante informatie of suggesties voor de concept NRD hadden.

2.2.4 Persoonlijk contact

Naast deelname van betrokkenen aan een van de genoemde activiteiten hebben we een aantal belanghebbenden telefonisch gesproken of per e-mail benaderd. Afhankelijk van hun behoefte aan informatie en contact hebben we afgesproken hoe we ze verder over het project informeren en/of erbij betrekken. Hoofdstuk 5 bevat een totaaloverzicht van betrokkenen met wie we in de eerste fase van het project contact hebben gehad.

2.2.5 Inzet diverse communicatiemiddelen

Om het project in de omgeving bekend te maken is op 21 maart 2019 de 'Kennisgeving voornemen en participatie Net op zee IJmuiden Ver Alpha' verschenen. Deze kennisgeving is als advertentie geplaatst in de Staatscourant en in de lokale huis-aan-huisbladen.

Op dat moment zijn ook de website www.netopzee.eu/ijmuidenveralpha (met informatie over het project) en de pagina op www.bureau-energieprojecten.nl (met informatie over de procedure en besluitvorming) online gegaan.

In de maanden daarna is de omgeving meerdere keren via verschillende middelen over het project geïnformeerd: o.a. via berichten in lokale en regionale media (naar aanleiding van onze persberichten en naar aanleiding van de inloopavonden), doorgeplaatste informatie via communicatiemiddelen van betrokken gemeenten, advertenties en berichten op genoemde websites en via social media. Ook verschijnt periodiek een nieuwsbrief over het project.

2.2.6 Regio-overleg en Bestuurlijk Overleg met lokale en regionale overheden

Tijdens de fase rondom de NRD en vervolgens gedurende het gehele planproces organiseert EZK regio-overleggen met TenneT en de betrokken overheden, zoals gemeenten, provincies en waterschappen. Op 13 juni 2019 vond in Bergen op Zoom het eerste regio-overleg plaats, ter voorbereiding op het Bestuurlijk Overleg (BO) op 2 juli 2019. In het BO is de concept-NRD behandeld. Het Bestuurlijk Overleg heeft daarbij geadviseerd om de route naar Rilland via de Oosterschelde vanwege een cumulatie van te verwachten effecten niet verder te onderzoeken in het MER. De alternatieve routes naar Geertruidenberg en Borssele (via Westerschelde en Veerse Meer) adviseert het BO wel verder te onderzoeken in het MER.

3. Opbrengst participatieproces

3.1 Inbreng door de omgeving

Belanghebbenden in de omgeving hebben veel waardevolle informatie, suggesties en opmerkingen met ons gedeeld tijdens het participatieproces in de eerste helft van 2019. Onderstaand geven we per gebied aan wat de belangrijkste aanvullingen zijn op de informatie die al bij ons bekend was. Een voorbeeld van informatie die al bekend was, zijn de locaties van Natura-2000 gebieden. Dat soort informatie herhalen we hier niet. We benoemen tot slot de opgehaalde suggesties voor het vervolg van het participatieproces.

3.1.1 Omgeving Noordzee

Dit zijn de belangrijkste punten die uit het participatieproces naar voren zijn gekomen:

- Houd rekening met de verschillende zandwingebieden op zee;
- Houd voldoende afstand tot lichtplatform Goeree en het De Ruyterplatform;
- Houd rekening met het Verkeersscheidingsstelsel voor schepen en voorkom of beperk hinder voor de scheepvaart bij het kruisen van scheepvaartroutes;
- Maak zoveel mogelijk gebruik van de corridors voor kabels- en leidingen;
- Houd rekening met zandwingebieden en ankergebieden;
- Vermijd de natuurgebieden Hinderplaat;
- Houd rekening met de ligging van de Bruine Bank;
- Het al dan niet mogen doorkruisen van aangewezen windenergiegebieden waarvoor geen kavelbesluit geldt/gaat gelden, is nog onderwerp van onderzoek;
- Traceer parallel aan de bestaande westelijke pijpleiding;
- Traceer om het beloodsingsgebied 'Steenbank' voor de kust van Zeeland heen;
- Ga door de aangewezen kabelcorridor voor de kust van Zeeland heen;
- Oefengebieden van Defensie kunnen worden doorkruist.

3.1.2 Rilland via Oosterschelde

Dit zijn de belangrijkste punten die uit het participatieproces naar voren zijn gekomen:

- De kruising van de Oosterschelde kering is complex;
- Aandachtspunt bij de kruising van de Oosterscheldekering is de stabiliteit van de vooroevers en de ontgrondingskuilen;
- In de Oosterscheldekering ligt een kabelstrook ter bediening van de waterkering;
- Morfologisch dynamisch gebied;
- Houd rekening met het windpark op Neeltje Jans en de natuurbelangen (waaronder broedgebieden van beschermde vogels) aldaar;
- Houd rekening met de stabiliteit van de pijlers van de Zeelandbrug;
- Houd rekening met de natuur in de Oosterschelde, o.a. foerageergebieden voor vogels en onderwatergeluid;
- De Oosterschelde kent vele bijzondere natuurwaarden (o.a. vogels, zeehonden, schorren, slikken (o.a. beschermd slijkgras) en platen);
- Natuur, ecologie en instandhoudingsdoelen zijn op de Oosterschelde een aandachtspunt bij de vergunning in het kader van wet natuurbescherming;
- De Oosterschelde is een Nationaal Park en Natura 2000 gebied;
- Er is een Nationaal Park overleg;
- Houd rekening met visserij in de Oosterschelde (oester- en mosselbanken, hangcultuur, ansjovis-visserij, schelpdierkwekerij, vispercelen en mosselzaadinvanglocaties);
- De vertroebeling die ontstaat tijdens de aanleg van de kabel in de Oosterschelde heeft langdurig effect op o.a. oester- en mosselpercelen;
- Om de vispercelen en schelpdierkwekerij is nauwelijks heen te traceren, omdat het veel percelen betreft die zich over de gehele Oosterschelde, met name in de Kom, zich bevinden;
- Visserij vindt hier jaarrond plaats;
- In de Oosterschelde is sprake van zandhonger;
- Er zijn vertroebelingsstudies gedaan voor de verhoging van de Roggenplaat;

- TNO beschikt over veel bodeminformatie op basis van onderzoeken;
- In de Oosterschelde liggen munitiedepots en veel niet gesprongen explosieven;
- In de Oosterschelde liggen verdronken dorpen en o.a. de Tempel van Nehalennia;
- Houd rekening met scheepvaart op de Oosterschelde;
- Er zijn duiklocaties in de Oosterschelde en een fietspontje vanaf Zierikzee;
- Op de Oosterschelde varen rondvaartboten;
- Er is een Oosterschelde visie opgesteld;
- Leg contact met belangenorganisaties als PO Mossel, Nederlandse Oestervereniging etc.;
- De kom van de Oosterschelde is zeer ondiep en hier zijn slikken en schorren aanwezig;
- Houd rekening met een 20 kV-kabel die (waarschijnlijk) in de lengterichting van de Oesterdam komt te liggen ten behoeve van een zonnepark;
- De Oesterdam is een kitesurflocatie en er wordt gezwommen en gerecreëerd;
- Voor het bereiken van (een deel van) het zoekgebied voor het converterstation moet de A58 gekruist worden dat tevens de primaire kering is;
- Het zoekgebied voor een converterstation is gelegen in een open gebied, dichtbij woningen;
- Denk aan de landschappelijke inpassing en geluid van het converterstation.

3.1.3 Geertruidenberg via Haringvliet, Hollands Diep en Amer

Dit zijn de belangrijkste punten die uit het participatieproces naar voren zijn gekomen:

- Traceer zuidelijk van Rak van Scheelhoek om het natuurgebied de Hinderplaat heen;
- Bekijk de mogelijkheden om de Haringvlietdam ter hoogte van het noordelijke strand met een boring te kruisen;
- Houd rekening met primaire waterkering van waterschap Hollandse Delta nabij Haringvlietdam;
- Houd rekening met verzilting bij het kruisen van de Haringvlietdam;
- Houd rekening met het duinengebied en de natuur nabij de Haringvlietdam (Voornes Duin, Quackjeswater);
- Houd rekening met recreatie en recreatie-ontwikkeling (aanlegsteiger, jaarrond geopend paviljoen en boulevard) aan noordoostzijde van de Haringvlietdam;
- Houd rekening met (geplande) windturbines op de Haringvlietdam;
- Houd rekening met mogelijke bodemvervuiling in het Haringvliet;
- Houd rekening met eventuele cumulatie met IJmuiden Ver Beta (tracé naar Simonshaven);
- Houd rekening met standzekerheidsvakken van Haringvlietbrug en Moerdijkbruggen;
- Houd bij de kabelaanleg rekening met het baggeren van het Slijkgat;
- Vermijd de slijkplaat in het Haringvliet;
- Houd rekening met het vogeleiland Blik;
- Er is ten westen van Tiengemeten een demagnetiseringslocatie voor schepen van Defensie;
- In het Haringvliet ligt, westelijk van Tiengemeten, een inlaatpunt voor drinkwater van Evides;
- Houd rekening met de ontstane kuilen door illegale zandwinning aan de westkant van Tiengemeten;
- Zoek afstemming met vergroting Volkeraksluizen;
- Rondom Moerdijk moet rekening gehouden worden met niet gesprongen explosieven;
- Houd rekening met broedende vogels op de Sassenplaat voor de haven van Moerdijk;
- Kruising scheepvaartroutes Dordtsche Kil en Hollands Diep;
- Traceer door Zuid-Hollandsch Diep heen i.v.m. doorgaande scheepvaartroute van de Dordtsche Kil en de ligging van het baggerspeciedepot;
- Houd rekening met de bereikbaarheid van de haven van Moerdijk en de steiger van Shell;
- Traceer ten zuiden van de ankerlocatie voor duwbakken (Bergse Veld) dat ten oosten van de Moerdijkbrug ligt;
- Volg ten oosten Moerdijkbrug zo dicht mogelijk zuidelijke oever en houd daarbij zoveel mogelijk de recreatiebetonning aan;
- Houd rekening met pontjes (o.a. Willemstad – Tiengemeten & Biesbosch – Lage Zwaluwe);
- Traceer in de Amer zoveel mogelijk aan zuidkant van hoofdbetonning (minste hinder voor scheepvaart);
- In Drimmelen ligt een jachthaven en recreatieplas;
- Geertruidenberg is een druk knooppunt van energieverbindingen;

- Windturbines windpark Amer;
- Zonnepanelen op Amerterrein/gronden;
- Verbreed het zoekgebied van een converterstation naar het terrein van de Amercentrale (RWE-terrein);
- De Amercentrale (RWE-terrein) ligt buitendijks;
- Amer 6, 7 en 8 zijn buiten gebruik en dit biedt wellicht mogelijkheden;
- Het waterschap Brabantse Delta voert het project Amertak-Geertruidenberg uit dat gaat over de primaire kering;
- Voor het Amergebied heeft een verkenning plaatsgevonden met de gemeente Geertruidenberg, Provincie Noord-Brabant, omwonenden en RWE;
- Leg contact met de Regionale Energie Strategie (RES) West-Brabant;

3.1.4. Borssele via Westerschelde

Dit zijn de belangrijkste punten die uit het participatieproces naar voren zijn gekomen:

- Leg verbinding door aangewezen corridor kabels en leidingen voor de kust van Zeeland;
- Bundel verbinding zo strak mogelijk met andere aanwezige ondergrondse infrastructuur, zoals de verbinding van net op zee Borssele;
- Houd rekening met Natura-2000 gebied de Vlake van de Raan;
- Houd rekening met de natuur in de Westerschelde en de platen met foerageergebieden voor vogels;
- De natuur staat onder druk in de Westerschelde. Dit blijkt ook uit studie en onderzoek;
- Natuur, ecologie en instandhoudingsdoelen zijn op de Westerschelde een aandachtspunt bij de vergunning in het kader van wet natuurbescherming;
- Houd rekening met (het kruisen van) de vaargeul naar de Scheldehavens;
- Zorg voor haakse kruising van de vaargeul;
- De vaargeul zoals aangegeven op de kaarten is in werkelijkheid breder. Hetgeen nu op de kaarten is aangegeven betreft het baggertracé van de vaargeul ;
- Houd rekening met scheepvaartroutes en vaargeulen: vermijd hierbij het Oostgat en houd rekening met (on)diepten van vaargeulen tot slikken en platen en de overgang hier tussen;
- De Westerschelde is zeer morfologisch dynamisch;
- Op de Westerschelde vindt visserij plaats;
- Bij de aanleg van de kabel ontstaan grote baggervolumes;
- Ondiepten, slikken en platen bij het uittredepunt;
- Kolencentrale bij EPZ biedt mogelijk ruimte voor converterstation;
- Het kabeltracé loopt door stortvak SN11 en een ankergebied;
- Er komt binnenkort een rapport uit over de bodemverandering in en rond stortvakken;
- Houd rekening met het kabeltracé van net op Zee Borssele en het kruisen van deze kabels;
- In de Westerschelde en nearshore ligt een grote hoeveelheid niet gesprongen explosieven, en zijn archeologische objecten (o.a. scheepswrakken) aanwezig;
- In de Westerschelde zijn grote hoeveelheden schroot in en op de waterbodem aanwezig, die tot significant hoge onderzoekskosten naar niet gesprongen explosieven leiden;
- Houd rekening met 'steile wand' in Westerschelde met hoogteverschil van circa 60 meter tussen vaargeul en aanlanding;
- De primaire waterkering loopt direct aan de Westerschelde en loopt door in de Sloehaven, waardoor een deel van het zoekgebied voor een converterstation buitendijks is gelegen;
- Houd rekening met het in- en uitlaatpunt van EPZ;
- Houd rekening met de stabiliteit van de kering;
- In Zeeland wordt momenteel in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) een systeemstudie uitgevoerd;

3.1.5. Borssele via Veerse Meer

Dit zijn de belangrijkste punten die uit het participatieproces naar voren zijn gekomen:

- De Veerse gatdam is een primaire waterkering en heeft een zeer belangrijke functie voor de bescherming van het achterland;
- De Veerse gatdam kent een technisch complexe constructie;
- Houd rekening met kabels en leidingen bij de Veerse gatdam;
- Kruising Veerse Gatdam in midden heeft de voorkeur vanuit omgevingsperspectief, omdat de dam daar het smalst is en het verste weg ligt van de recreatie;

- Nabij de Veerse gatdam is een morfologisch dynamisch gebied met grote diepte;
- Op het strand bij de Veerse gatdam staan paviljoens en strandhuisjes;
- Nabij de Veerse gatdam is een surfschool;
- Houd rekening met de natuur;
- Veerse Meer is Natura2000 met vogelrichtlijngebied, geen habitatrichtlijngebied;
- Het Veerse Meer heeft een gebruikersraad;
- Houd rekening met beroepsvissers en binnenvaart op het Veerse Meer;
- Houd rekening met beroepsvaart en de loswal nabij de Veerse gatdam;
- Houd rekening met de drijvende vaarwegmarkering;
- Op het Veerse Meer wordt veel gerecreëerd;
- In de historische kern van Veere vindt veel dagrecreatie plaats;
- Houd rekening met pontjes en rondvaartboot op het Veerse Meer;
- Houd rekening met het stormseizoen;
- De eventuele aanleg van een kabel geschiedt bij voorkeur buiten het recreatiesseizoen;
- In de winter aanleggen kan voor trekvogels lastig zijn;
- Houd rekening met steigers in het Veerse Meer;
- Een visie op het Veerse Meer is in de maak;
- Op het Veerse Meer zijn snelvaargebieden en duiklocaties aangewezen;
- De aanwezigheid van de Japanse Oester is een probleem;
- Houd rekening met de eilandjes in het Veerse Meer, omdat het Natura 2000 gebied is en (beschermde) dieren op voorkomen;
- Op het Veerse Meer geldt een zomer- en winterpeil;
- Voor het Veerse Meer is er een visstand beheer commissie;
- Er is een stortvak aanwezig in de zuidelijke punt van het Veerse Meer;
- Ten noorden van het gebied waar de kabel vanuit het Veerse Meer op land gaat ligt een natuurgebied;
- Bij het mogelijke uittredepunt van het Veerse Meer is een verhuurbedrijf van boten en een waterskibaan gelegen;
- Houd rekening met de ontwikkeling bij het Waterpark Veerse Meer / Hof van Veere en het verleggen van het vliegveld Midden-Zeeland;
- Voor de nieuwe ontwikkelingen bij het Waterpark Veerse Meer is nog niet duidelijk waar en hoeveel huisjes er komen en waar natuur komt;
- Houd rekening met de visserijbelangen op het Veerse Meer
- In St. Joosland is een oorlogsmuseum daar is veel kennis over dit gebied aanwezig;
- Polder Kruitmolen is onderdeel van recreatieontwikkeling rondom camping de Witte Raaf;
- Houd rekening met kruisingen (primaire) waterkeringen, watergangen, spoorlijn, rijksweg A58 en andere kabels en (gas)leidingen op het landtracé;
- Het tracé kruist meerdere keren primaire en regionale waterkeringen in beheer bij het waterschap Scheldestromen;
- De A58 is een belangrijke verkeersas voor Zeeland en houd bij het kruisen hiervan rekening met kabels en leidingen;
- Rondom de Sloedam is veel gevochten tijdens de Tweede Wereldoorlog;
- Er is een monument voor de Tweede Wereldoorlog nabij Sloedam. Ook zijn archeologische resten en bunkers aanwezig in de openbare ruimte;
- Koninklijke Wilhelminapolder is een belangrijke grondeigenaar in dit gebied;
- Houd rekening met landbouwbelangen bij het landtracé (o.a. boomgaarden)
- Houd rekening met mogelijke verzilting bij aanleg van de kabel;
- Parallelligging aan het spoor, (gas)leidingen en keringen dient nader onderzocht te worden;
- Langs de dijk aan de Bernhardweg west staan windmolens en zonnepanelen;
- Mogelijke verbreding van de Bernhardweg naar 2x2 baans;
- Houd rekening met het zonnepark Scaldia aan de noordzijde van de Sloehaven;
- In de Sloehaven liggen veel kabels en leidingen en een kabels en leidingen strook in beheer bij North Sea Port;
- Op het terrein van EPZ zijn bedrijfsontwikkelingen die mogelijk kansen bieden;
- Windmolens en zonnepark vergund tussen Heerema en EPZ;
- Denk aan de inpassing van de plannen ten opzichte van de kern Borssele;
- Behoud het Sloebos en het groen daar omheen;
- Mogelijke komst van containerterminal aan Westerschelde;

- In Zeeland wordt momenteel in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) een systeemstudie uitgevoerd.

3.1.6 Opbrengst voor het participatieproces

Tijdens de terinzagelegging van het participatieplan en tijdens de verschillende contactmomenten met belanghebbenden hebben we gevraagd of er wellicht nog andere belanghebbende partijen zijn, waarvan het goed zou zijn ze over het project te informeren of erbij te betrekken. Hieruit zijn o.a. de volgende bedrijven en belangenorganisaties naar voren gekomen:

- Stadsraad Veere;
- Dorpsraad Vrouwenpolder;;
- Gebruikersraad Veerse Meer;
- Twee visserijbedrijven op het Veerse Meer;
- SHELL;
- Evides.

3.2 Wat hebben we met de inbreng gedaan?

De informatie die we tijdens het participatieproces hebben verzameld, hebben we behandeld en op een van de volgende manieren verwerkt:

- *De traceringsuitgangspunten en tracéalternatieven*¹²: in de concept-NRD¹³ zijn de tracéalternatieven opgenomen. Veel informatie uit paragraaf 3.1 is hier in verwerkt of is verwerkt in de uitgangspunten voor de verdere uitwerking van tracéalternatieven.
- *Beoordelingskader MER en de integrale effectenanalyse*¹⁴: hierin zijn de punten opgenomen waar in het onderzoek aandacht aan moet worden besteed. Dit gebeurt in het MER aan de hand van de thema's: bodem en water op zee en op land, natuur op land, landschap en cultuurhistorie, archeologie op zee en op land, leefomgeving, ruimtegebruik en overige gebruiksfuncties. Enkele voorbeelden van punten uit paragraaf 3.1 die hierin zijn opgenomen, zijn: effecten op recreatie, landbouw, ruimtelijke kwaliteit, visserij en scheepvaart. In de integrale effectenanalyse worden de effecten m.b.t. thema's techniek, kosten, omgeving, natuur en toekomstvastheid opgenomen. Hierbij wordt ook gekeken naar de meekoppelkansen zoals rondom waterstof en meervoudig ruimtegebruik.
- *Alternatievendocument*¹⁵: in dit document worden o.a. de tracéalternatieven waaronder locaties voor een mogelijk converterstation behandeld. Dit resulteert in een afweging en onderbouwing van welke tracéalternatieven al dan niet in de concept NRD zijn opgenomen. Hierin is o.a. te lezen waarom de suggesties voor te onderzoeken tracéalternatieven wel of niet worden meegenomen in de concept-NRD. De noordelijke kruising van de Haringvlietdam is een voorbeeld van een suggestie die wel in de concept-NRD is opgenomen.
- *Aandachtspunten voor latere fases in het project*: hierbij kan gedacht worden aan specifieke aandachtspunten tijdens bijvoorbeeld de bouwfase. TenneT legt dit soort punten vast in een geautomatiseerd systeem, zodat deze informatie niet verloren gaat en op het juiste moment in het project betrokken kan worden.
- *Opmerkingen en adviezen m.b.t. participatie*: de adviezen worden in het vervolg betrokken en in het participatieplan opgenomen. Met een aantal omgevingspartijen die in 3.1 zijn genoemd, is het gesprek inmiddels aangegaan. Om zoveel mogelijk betrokkenen te bereiken, start vanaf september 2019 de communicatiewerkgroep met lokale en regionale overheden.

¹² Zie paragraaf 2.2 en bijlage 5 van de concept-NRD.

¹³ In te zien via www.bureau-energieprojecten.nl (Lopende projecten > Hoogspanning > Net op zee IJmuiden Ver Alpha).

¹⁴ Zie paragraaf 3.2 van de concept-NRD.

¹⁵ Zie bijlage 5 van de concept-NRD.

4 Conclusie participatie

De eerste fase van de participatie, zoals opgenomen in de eerste versie van het participatieplan, is doorlopen. We hebben hierdoor een goed beeld gekregen van de omgeving, zijn kenmerken en kennis mogen maken met vele belanghebbenden bij de tracéalternatieven op de Noordzee, naar Geertruidenberg via het Haringvliet, Hollands Diep en de Amer, naar Borssele via het Veerse Meer en het landtracé richting de Sloehaven, of Borssele via de Westerschelde en Rilland via de Oosterschelde. De contacten zijn plezierig en constructief verlopen. We hebben bovendien veel relevante informatie opgehaald, wat bijdraagt aan het maken van volledige en zorgvuldige afwegingen. Ook verwachten we dat dit de kwaliteit van het project ten goede komt. Kortom, deze manier van participatie voortzetten en intensiveren gedurende het project.

4.1 Vroegtijdige participatie positief

Meerdere belanghebbenden hebben aangegeven dat zij het op prijs hebben gesteld, dat we de omgeving vroegtijdig over het project hebben geïnformeerd en erbij hebben betrokken. De keerzijde van vroegtijdige participatie is echter dat veel vragen nog onbeantwoord blijven. Het onderzoek moet grotendeels nog uitgevoerd worden, voordat duidelijk wordt via welk tracé er waar aangesloten gaat worden. Dat brengt onzekerheid voor de omgeving met zich mee en dat begrijpen we. We zullen er in ieder geval alles aan doen om de omgeving goed op de hoogte te houden van de voortgang van het project en te betrekken bij de uitwerking van de tracéalternatieven en het effectenonderzoek. Hoe we dat gaan doen, staat in het participatieplan voor de aankomende fase.

5 Overzicht geraadpleegde belanghebbenden

Met de belanghebbenden in het volgende overzicht is op een van de manieren zoals verwoord in dit participatieverslag, contact geweest over het project net op zee IJmuiden Ver Alpha.

Bevoegde Gezag/overheden:

- Gemeente Borsele
- Gemeente Middelburg
- Gemeente Veere
- Gemeente Goes
- Gemeente Noord-Beveland
- Gemeente Vlissingen
- Gemeente Hellevoetsluis
- Gemeente Nissewaard
- Gemeente Westvoorne
- Gemeente Geertruidenberg
- Gemeente Drimmelen
- Gemeente Moerdijk
- Gemeente Altena
- Gemeente Reimerswaal
- Gemeente Kapelle
- Gemeente Goes
- Gemeente Schouwen-Duivenland
- Gemeente Noord-Beveland
- MOW Vlaanderen
- Ministerie van LNV
- Ministerie BZK
- Ministerie van Defensie
- Provincie Zuid-Holland
- Provincie Zeeland
- Provincie Noord-Brabant
- Rijkswaterstaat West Nederland Zuid
- Rijkswaterstaat Zee en Delta
- Waterschap Scheldestromen
- Waterschap Brabantse Delta
- Waterschap Hollandse Delta
- Staatsbosbeheer
- Koninklijke Marine
- Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit (GNA)

Industrie/bedrijven:

- North Sea Port
- Havenbedrijf Moerdijk
- Havenbedrijf Antwerpen
- Havenbedrijf Rotterdam
- EPZ
- RWE
- Prorail

Kabels en leidingen:

- British Telecommunications Plc / BT Nederland N.V.
- Gasunie
- BritNed
- DNWG
- Evides

Visserij:

- VisNed
- Vissersbond (op programmateamniveau)
- PO mossel, Oestervereniging, Vissersvereniging Zuidwest, Beroepsvissers

Bewoners:

- Dorpsraad Borssele

Grondeigenaren:

- Grondeigenaren/-gebruikers (veelal agrariërs) omgeving landtracé Veerse Meer - Sloehaven (tijdens inloopavond)

Overig:

- Prorail
- RECRON Zeeland
- HISWA
- Nederlandse vereniging voor Toerzeilers
- Koninklijke BLN De Schuttevaer
- Nationaal Park Oosterschelde

Belangenorganisaties:

- Natuurmonumenten
- Stichting Zeeuws Landschap
- Zeeuwse Milieufederatie
- Walcherse Archeologische Dienst
- VNSC
- Waterbouwkundig Laboratorium Borgerhout
- Stichting de Noordzee
- Stichting Natuur & Milieu
- Wereld Natuur Fonds
- Zuid-Hollands Landschap

Offshore:

- Dienst der Hydrografie
- Nederlandse Kustwacht
- LaMer
- Loodswezen
- Scheepvaart adviesgroep Noordzee (SAN)

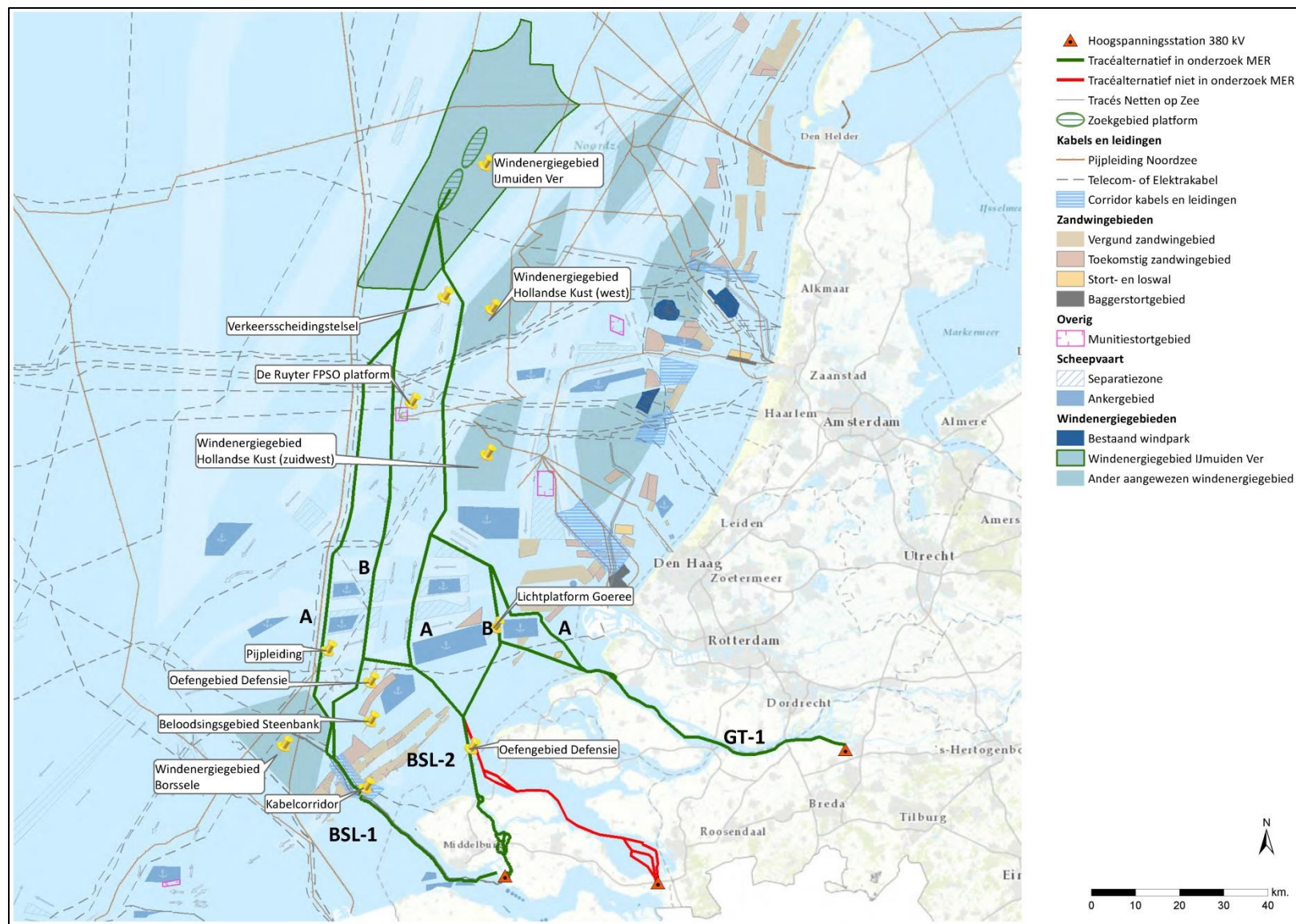

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

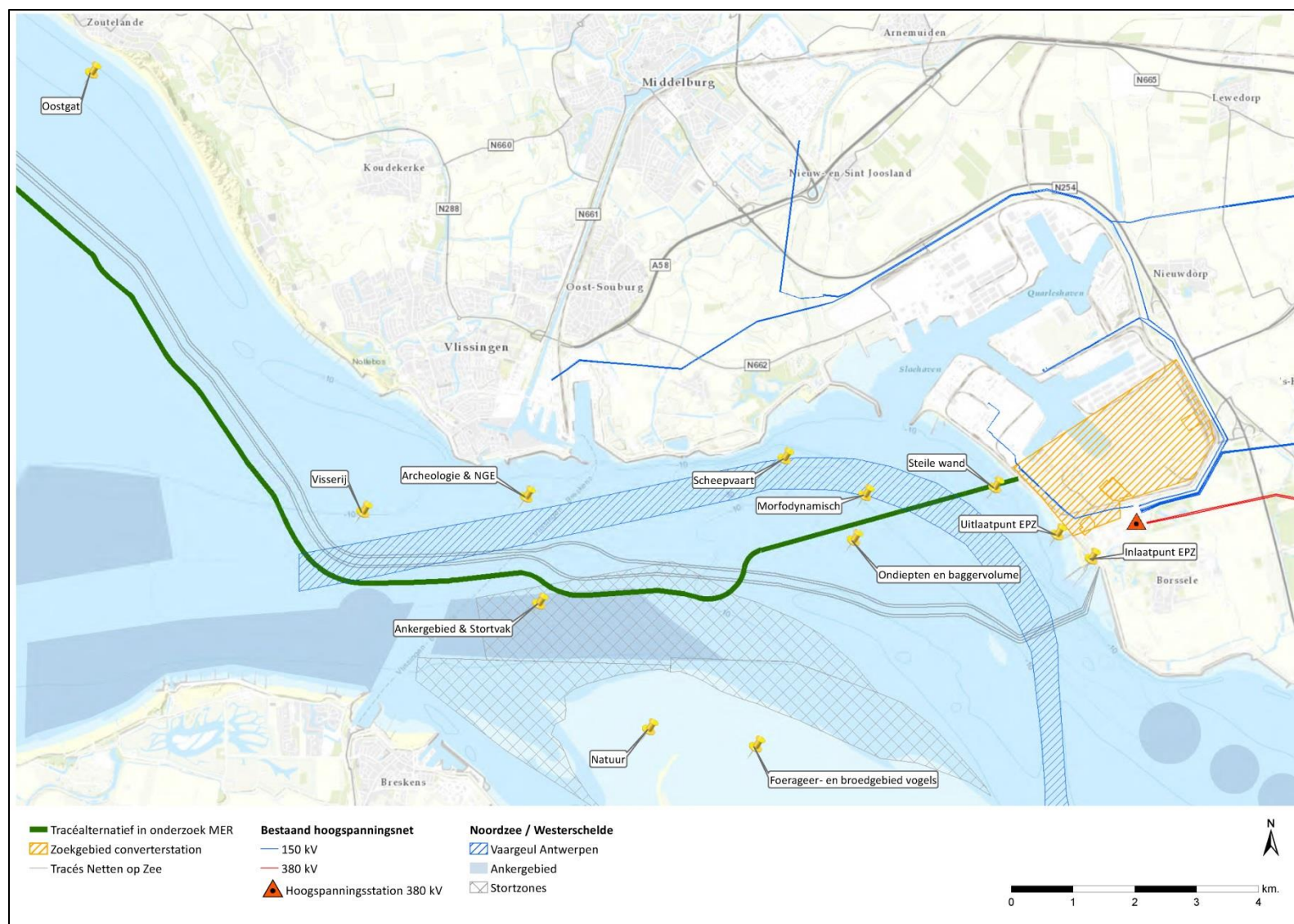

Bijlage 2: detailkaarten

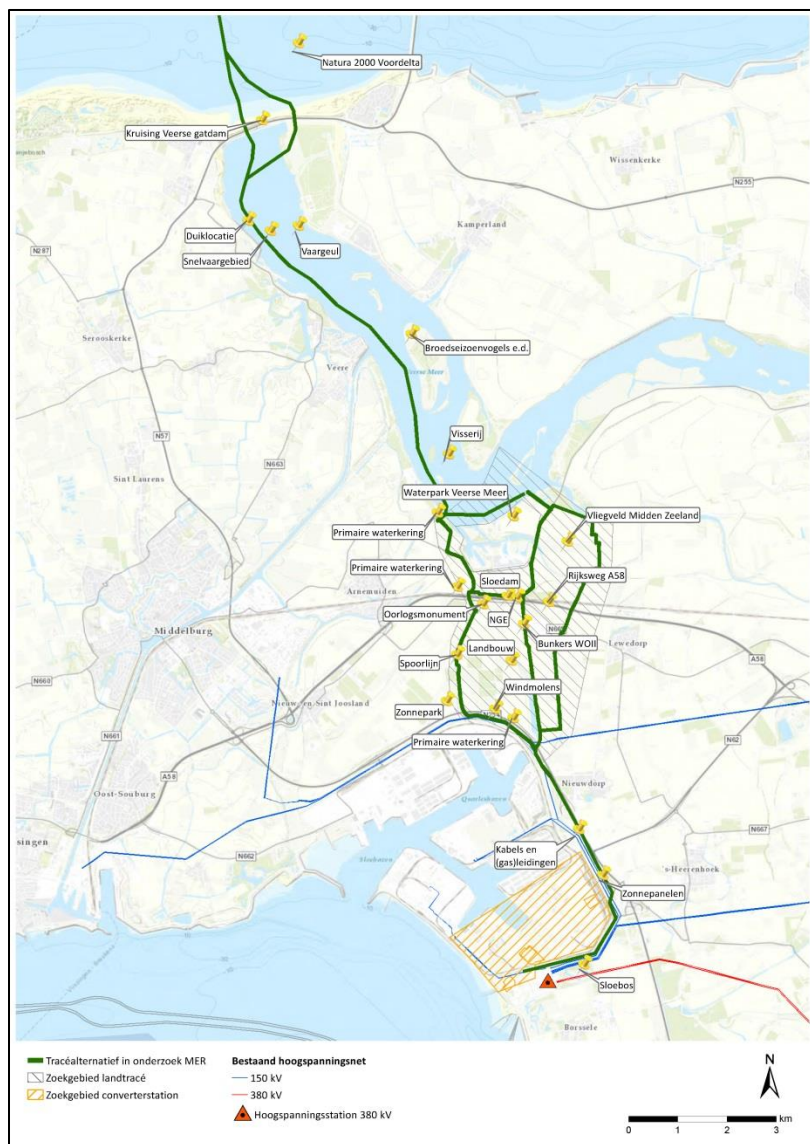
1. Tracéalternatieven op de Noordzee
2. Tracéalternatieven naar Geertruidenberg
3. Tracéalternatieven naar Borssele via de Westerschelde
4. Tracéalternatieven naar Borssele via het Veerse Meer
5. Tracéalternatieven naar Rilland

Kaart 1: Tracéalternatieven op de Noordzee

Kaart 3: tracéalternatieven naar Borssele via de Westerschelde

Kaart 4: tracéalternatieven naar Borssele via het Veerse Meer

